

“OS VELLAS NON DEBEN DE NAMORARSE”

Por LUÍS SEOANE

Fai cinco anos publicóuse un libre meu tidoado “Castelao artista”, que sigue o torto camiño das edicións das colectividades galegas en América, que chegou tarde, ou nunca, a Galicia. En el escribín sobre Castelao como pintor, dibuxante e grabador. Tamén como escritor encol de custións artísticas, e analicéi, do xeito que soupen, a súa obra de teatro que tanto ten que ver coa pintura, pola influencia en Castelao dos ballets rusos, porque ela mesma é unha mixtura de teatro e ballet, dada a importancia dos decorados, das máscaras, da mímica e a danza. Lémbrame de “Pimpinela”, a primeira fase de “Os vellos non deben de namorarse”, leída por Castelao a un grupo de estudantes, entre os que me contaba, no Café Español da rúa do Vilar, de Santiago, (tertulia de estudantes da que un día terás de escribir, pois axudaron a facer hestoria en Galicia) amostrándonos os bocetos de decorados e figuríns. Entón, cando xa a maioría dos contertulios tiñase marchado, ficamos xunto a Castelao no café, Carlos Maside, R. Suárez Picallo, deputado xuntamente con Castelao, i eu. Díxonos unha de esas frases que logo escribíu a propósito de “Pimpinela”. “Esta é unha obra maxinada por un pintor e non por un literato”, e falouunos da importancia dos decorados, das caretas, dos traxes, da composición das esceas, poñendo como exemplos as representacións do ballet ruso de Diaghilev. El matinaba un teatro galego onde os recursos folklóricos se mesturasen ós literarios, e que tivesen na súa parte plástica o valor que tivo a color no ballet ruso. Refiríuse a Bakst, a Benoís, a Larionov, a Gontcharova... O úneco que calaba era eu, o máis mozo dos catro. Maside falaba tamén da obra deses

grandes esceógrafos cuia obra en xeral el coñecera en París, e Picallo referíase ás obras que tiña visto de ballet ruso en Buenos Aires. Cada un deles propoñía temas, e Castelao sorrindo afirmaba que dende o seu nacemento o teatro foi rexido pola plástica denantes que polo concepto, e aludíu á Paixón sentida popularmente máis que de outro xeito polo espectáculo que se facía dela. "Os vellos non deben de namorarse" tiña escomenzado con "Pimpinela" en Pontevedra, logo seguida navegando polo Báltico perante a guerra civil e rematada en Nova York no natal de 1939. Polas mesmas datas aproximadamente que editou o seu caderno de dibuxos "Milicianos", cuia reedición debéu facerse en Buenos Aires conxuntamente con "Galicia Mártir" e "Atila en Galicia", pois xuntas constituíen un corpo indivisíbel na totalidade da obra de Castelao. Trátase do mesmo tema, dunha nova face do seu dibuxo e das leendas que os acompañan, máis desgarradas, con unha ironía ácema. Castelao matínaba xuntar algún día os tres álbumes conservándoos estruturados cos seus tídoos, levando os prólogos que fixera pra eles, mais o tomo que os totaliza tería por tídoos o primeiramente publicado, "Galicia Mártir". Quería facer algo similar ó seu álbum "Nós", ou os seus tomos de "Cousas". Os tres da guerra compoñen unha unidade.

"Os vellos non deben de namorarse" estrenouse en Buenos Aires o 14 de agosto de 1941. Foi unha noite de trunfo pra os galegos de Buenos Aires. Castelao dirixíu a posta en escea da obra. Os actores estiveron á outura da obra. Os decorados, os traxes, as caretas (hoxe no Museo de Carlos Maside, no Castro), constituíron un grande éisito. O actor Tacholas, (Fernando Iglesias) na actualidade trunfador no teatro arxentino, fixo cos persoaxes dos vellos a máis importante obra da súa vida de actor. Asistiron ó seu estreno moitos intelectuales arxentinos. Autores como Gómez Macía e Nalé Roxlo, directores de teatro, entre eles Leónidas Barletta, do Teatro del Pueblo, que quixo representala en castelán; actores e actrices que tamén aspiraban a representala, etc. Castelao non quixo entón que fose traducida ó castelán. Eu penso que ese foi o trunfo que lle produxo máis ledicia. Con el sinalou un camiño pra un teatro auténticamente galego que xungue literatura, mímica e danza.